

Summary

Development preventive activity of private security services of Germany and Ukraine is considered.
Key words: Private security services, preventive activity, criminality.

Отримано 6.01.2010

І. В. ОЗЕРСЬКИЙ

Ігор Володимирович Озерський, кандидат юридичних наук, доцент Національної академії прокуратури

**ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА
ПРОКУРОРСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ
КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ**

Система кадрового забезпечення органів прокуратури України являє собою цілісний комплекс логічно взаємоузгоджених організаційно-управлінських заходів, безпосередньо пов'язаних з реалізацією як кадрової функції, так і функції управління персоналом. Заступник Генерального прокурора України О. І. Шинальський, відзначив, що «питання кадрового забезпечення завжди було і нині залишається одним із найважливіших для органів прокуратури України»¹. Реалізація повноважень і функцій органів прокуратури значною мірою залежить від організації їх діяльності та належного кадрового забезпечення.

Кадрове забезпечення, на думку В. І. Галагана, полягає в належно організованій роботі з підготовки, добору й виховання кадрів, підвищенні професійної зрілості й ділової кваліфікації працівників, прищепленні високих моральних якостей при виконанні ними своїх службових обов'язків².

На цю обставину звернено і в наказі ГПУ № 2, де в п. 9 зазначено, що основними критеріями оцінки кадрової роботи слід вважати: укомплектування колективів прокуратур, їх структурних підрозділів кваліфікованими, сумлінними працівниками, прозорість і справедливість в доборі, розстановці та переміщенні кадрів, стабільність кадрового складу, забезпечення раціонального співвідношення молодих і досвідчених працівників, належного рівня службової та трудової дисципліни³.

З огляду на зазначене, слід виокремити принципи кадрового забезпечення органів прокуратури, або як їх ще йменують – принципи кадрової роботи⁴. Ними визначені:

- принцип бездоганної репутації прокурорських працівників, що має відобразитися в тексті присяги;
- принцип професіоналізму і компетентності, як критерії при вирішенні питання про прийом на роботу в органи прокуратури;
- принцип конкурсності, тобто вимоги до претендентів, передбачені Законом України «Про прокуратуру» та окремими наказами Генерального прокурора України, повинні обов'язково враховуватись;
- принцип рівноправності, тобто працівники органів прокуратури (як жінки, так і чоловіки) мають рівні права при просуванні по службі, з урахуванням рівня освіти, психічного і фізичного здоров'я, а також ділових і моральних якостей;
- поєднання принципів гласності і конфіденційності при доборі, відборі, розстановці, атестації і вихованні кадрів органів прокуратури;
- принцип законності в роботі з кадрами в органах прокуратури;
- високий ступінь довіри до кадрів і їх імунітет щодо незаконних звинувачень;

- престиж прокурорської професії та її авторитет серед населення;
- принцип позапартійності (деполітизації) та сумісництва у прокурорській діяльності;
- працівників прокуратури;
- принцип просування по службі;
- відповідальність керівників органів прокуратури за добір, відбір, розстановку, адаптацію і виховання прокурорсько-слідчих кадрів.

У розрізі першого принципу, нами пропонується власний розроблений проект «Присяги працівника органів прокуратури» як урочистої клятви вперше призначеного на посаду прокурора чи слідчого⁵, адже до цього часу в Законі України «Про прокуратуру» відсутній її текст, хоча нормою статті 46 ч. 2 вона передбачена і є однією з вимог для призначення претендента на прокурорську посаду.

Прокуратура України, як пише професор С. Ківалов, залишилася чи не єдиною правоохоронною системою, працівники якої не складають присяги. Причиною цього автор називає не спроможність Верховної Ради України упродовж 15 років затвердити текст присяги. Відтак, «багато прокурорів за цей час встигли заробити право на пенсію, так і не склавши присяги. Таким чином, втрачається дуже важливий елемент виховної роботи з особовим складом прокуратури, оскільки присяга має не лише юридичне, а й виняткове морально-етичне значення»⁶.

Вважаємо, що текст присяги має бути виокремлений в новому Законі України «Про прокуратуру» спеціальною нормою, котра має називатися: «Присяга працівника органів прокуратури» з наступним її текстом:

«Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаючи на службу до органів прокуратури України, складаю Присягу і урочисто клянуся завжди залишатися відданим народові України, суворо і свято дотримуватися Конституції України, інших чинних законів та міжнародних зобов'язань, бути гуманним, чесним, непідкупним, сумлінним і дисциплінованим працівником, зберігати державну і службову таємницю.

Я присягаю з високою відповідальністю виконувати свій службовий обов'язок, вимоги відомчих статутів і наказів, постійно вдосконалювати професійну майстерність та підвищувати рівень культури, всіляко сприяти зміцненню авторитету органів прокуратури України, берегти та примножувати кращі її традиції.

Клянуся добиватися високої ефективності прокурорського нагляду і досудового слідства; активно захищати інтереси людини і громадянина, суспільства і держави; неухильно і уважно ставитися до пропозицій, заяв і скарг громадян, дотримуватись об'єктивності і справедливості у вирішенні долі людей; не шкодуючи сил, боротися із злочинністю, захищати від протиправних посягань державний устрій України.

Усвідомлюю, що порушення Присяги не сумісно з моїм подальшим перебуванням в органах прокуратури України».

Одним із основних чинників системи кадрового забезпечення виступає професійна освіта працівників органів прокуратури. Підвищення ефективності професійної освіти безпосередньо залежить від якості відомчої освіти, покликаної готувати для практичних органів та підрозділів прокуратури висококласних прокурорсько-слідчих фахівців.

У цьому контексті, підтримуємо думку Г.К. Кожевникова, котрий відзначає, що спеціальна юридична освіта без професійно-психологічної підготовки – схований і небезпечний дефект, що у складних ситуаціях оперативно-службової діяльності може звести нанівець юридичну підготовку співробітника й привести до зривів і помилок⁷. Як слушно зазначає ректор Національної академії прокуратури України Г. П. Серeda, «опанування специфічними знаннями, знайомство з особливостями майбутньої професії у навчальному закладі – це запорука успіху в роботі, розкриття здібностей і талантів на професійній ниві»⁸.

Важливість прокурорської освіти зумовлена її роллю у досягненні таких соціально-важливих завдань, які безпосередньо пов'язані з підготовкою висококваліфікованих фахівців у сфері прокурорської діяльності щодо захисту прав, свобод та законних інтересів учасників суспільних відносин у процесі динамічного розвитку громадянського суспільства та правової держави.

Як слушно зазначила Т. Є. Мироненко, головною проблемою, яка існує сьогодні у сфері професійної підготовленості працівників органів прокуратури є відсутність у кадрових працівників органів прокуратури вмінь, знань та навичок з організації роботи⁹.

Спеціальних наукових досліджень, присвячених психологічному аналізу прокурорської діяльності, до останнього часу майже не проводилося. У підручниках з юридичної психології, зазвичай, дається лише загальна психологічна характеристика розслідування злочинів та участі прокурора в суді, інші ж аспекти прокурорської діяльності практично не характеризуються.

Слід виокремити і психологічні протипоказання до професійної діяльності в органах прокуратури, серед яких слід виокремити: *мотиваційно-ціннісні протипоказання* (низький рівень моральності, безчесність, користолюбство; безвідповідальність у роботі; недисциплінованість; недобросовісність; виражена мотивація запобігання невдачі); *інтелектуальні протипоказання* (знижений інтелект; інтелектуальна ригідність; нерозвинена уява; слабка пам'ять; слабка пізнавальна активність); *комунікативні протипоказання* (виражена інтровертованість; властолюбство; цинізм; надмірна агресивність; риси залежності; уразливість; відсутність емпатії); *особистісні протипоказання* (неадекватна самооцінка; відсутність самостійності; пасивність; наявність внутрішніх конфліктів; песимізм; емоційна нестійкість).

Усунути зазначені недоліки покликана професійно – психологічна підготовка прокурорсько-слідчих працівників, яка повинна стати обов'язковим атрибутом кадрової роботи на сучасному етапі розвитку системи органів прокуратури України. Існує багато визначень професійно-психологічної підготовки юристів.

Так, М. І. Єнікеев визначає професійно-психологічну підготовку юристів, як сучасний вид професійної, прикладної, спеціально організованої підготовки юристів, працівників правоохоронних органів. Її мета, пише вчений, – підготувати останніх до подолання психологічних труднощів професійної діяльності, сформуванню у них професійно-психологічну підготовленість і тим самим забезпечити успішне вирішення службових завдань, що стоять перед ними¹⁰.

Проаналізувавши зазначене вище та зважаючи на визначення професійно-психологічної підготовки прокурорських працівників, а також враховуючи її соціально-психологічні особливості, можна зробити висновок, що професійно-психологічна підготовка прокурорсько-слідчих працівників переслідує наступні цілі та завдання:

- розвиток і вдосконалення професійно значущих якостей (комунікабельність, зібраність, спостережливість, оперативність, енергійність, цілеспрямованість, наполегливість, активність, обачність; взаємоповага, емпатія тощо);
- формування професійно-важливих психологічних навиків і умінь (аналітико-психологічних, техніко-психологічних, тактико-педагогічних і тактико-психологічних);
- формування вмінь і навичок швидкого та ефективного встановлення психологічного контакту із співрозмовником або групою в актуальній ситуації взаємодії;
- формування вмінь і навичок реалізації спрямованого психологічного впливу на співрозмовника для зміни його (їхнього) емоційного стану, намірів, ставлень;
- діагностика та корекція індивідуального стилю поведінки в конфліктних ситуаціях;
- формування вмінь реалізації посередницьких дій для розв'язання або локалізації конфлікту в умовах професійної взаємодії;
- розвиток і вдосконалення вмінь самоконтролю і самовладання в психологічно складних ситуаціях взаємодії;
- розвиток професійно-психологічної орієнтованості особи, що виражається в постійній увазі, прагненні до виявлення і врахування психологічних аспектів при виконанні будь-яких професійних дій;
- оволодіння спеціальними психологічними знаннями та відповідними методами, що стосуються процесу успішної адаптації молодих фахівців при вступі на посаду;
- формування психологічної стійкості особи до професійної деформації упродовж всього терміну служби.

¹ Шинальський О. Відмова від застарілих підходів та запровадження сучасних методів добору та розстановки кадрів – неодмінна запорука подальшого розвитку органів прокуратури незалежної демократичної України // Вісник Національної академії прокуратури України № 2, 2008. – С. 22.

² Галаган В. І. Правові та криміналістичні проблеми вдосконалення кримінально-процесуальної діяльності (на матеріалах органів внутрішніх справ України): Автореф. дис... доктора юрид. наук: 12.00.09 / НАВСУ. – Київ. – 2003. – 39 с. – С. 21.

³ Наказ Генерального прокурора України № 2 гн від 20 січня 2006 року «Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України» // lg.lica.com.ua / component / lica / ?p = 0&base =1 &menu = 419277&u = 1 & type = 1 &vic

⁴ Сухонос В. В. Організація і діяльність прокуратури в Україні: історія і сучасність: Монографія. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 348 с. – С. 267.

⁵ Энциклопедический словарь конституционного права: <http://www.pravo.freecopy.ru/p319.shtml>.

⁶ Ківалов С. Шляхи зміцнення кадрового потенціалу прокуратури // Вісник прокуратури № 3 (69). – К, – 2007. – С. 22.

⁷ Кожевников В. В. Проблемы профессионализма сотрудников органов внутренних дел // СОЦИС № 9, 1999. – С. 55.

⁸ Серета Г. Презентація «Вісника Академії прокуратури України» // Вісник Академії прокуратури. – 2006. – № 1. – С. 6-7.

⁹ Мироненко Т. Є. Робота з персоналом в органах прокуратури України: організаційно-правові питання: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Інститут законодавства верховної ради України – Київ – 2008 – 25 с. – С. 18.

¹⁰ Еникеев М. И. Основы общей и юридической психологии: Учебник для ВУЗов. – М.: Юристъ, 1996. – 631 с. – С. 256.

Резюме

У представленій науковій статті розглядаються психологічні та організаційно – правові аспекти системи кадрового забезпечення органів прокуратури у площині професійно – психологічної підготовки. Пропонується проект тексту присяги працівника органів прокуратури.

Ключові слова: кадрове забезпечення, професійно – психологічна підготовка, присяга, освіта, прокурорські працівники.

Резюме

В представленной научной статье рассматриваются психологические и организационно – правовые аспекты системы кадрового обеспечения органов прокуратуры в плоскости профессионально – психологической подготовки. Предлагается проект текста присяги работника органов прокуратуры.

Ключевые слова: кадровое обеспечение, профессионально – психологическая подготовка, присяга, образования, прокурорские работники.

Summary

In presented research psychological and law-organizational aspects of prosecution bodies' personnel administration system are considered from the position of professional and psychological training. The text of prosecution bodies' official is proposed.

Key words: professional and psychological training, professionally – psychological preparation, military oath, education, prosecutor.

Отримано 7.12.2009